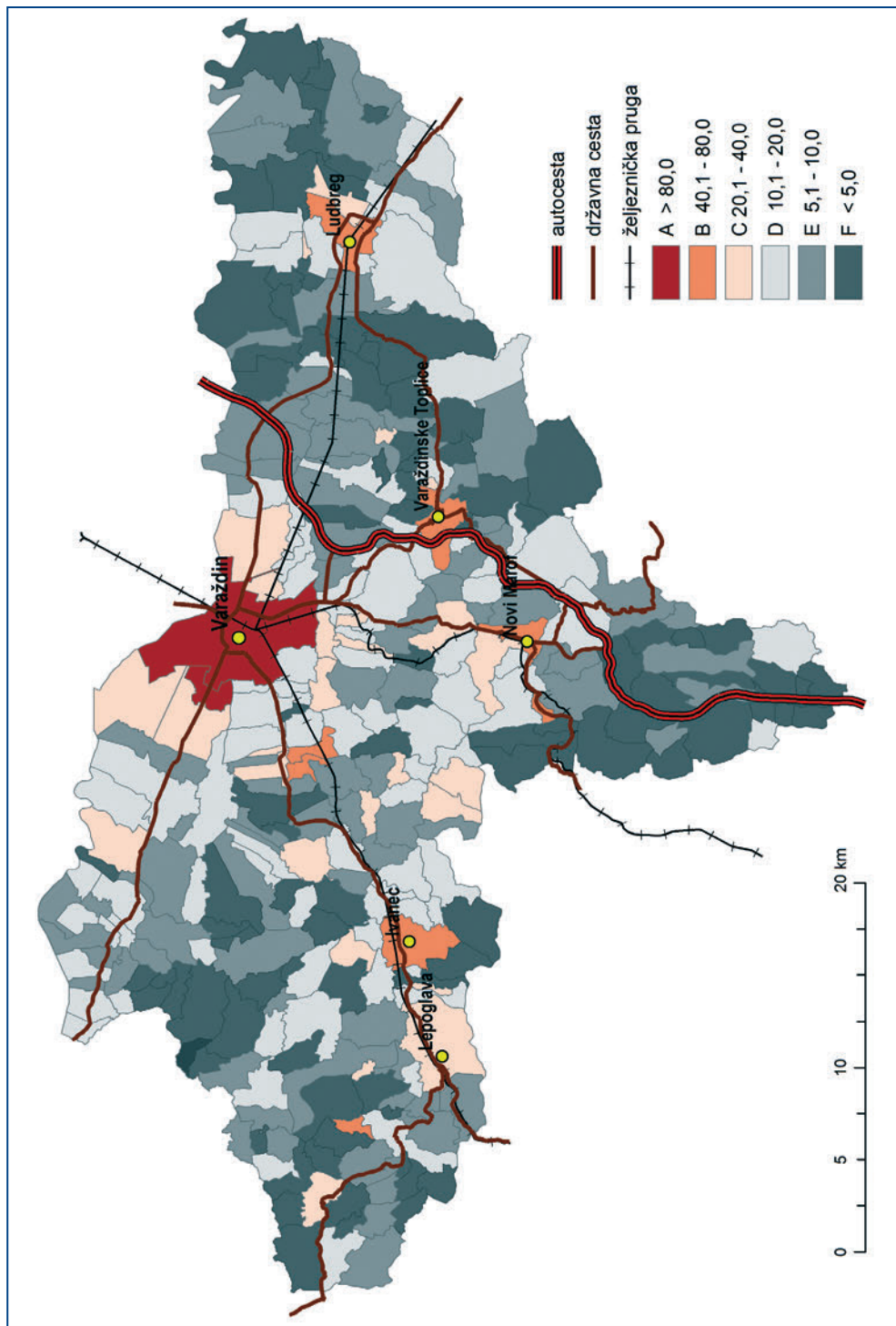
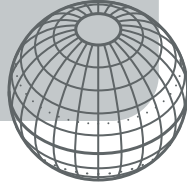

POPIS STANOVNIŠTVA RH 2011. - PRVI REZULTATI: BROJ STANOVNIKA, KUĆANSTAVA I STAMBENIH JEDINICA PO ŽUPANIJAMA

Županija	Broj stanovnika	Kućanstva	Stambene jedinice
Zagrebačka	317.642	102.753	139.938
Krapinsko-zagorska	133.064	42.379	62.659
Sisačko-moslavačka	172.977	63.692	94.027
Karlovačka	128.749	48.413	68.356
Varaždinska	176.046	56.076	76.596
Koprivničko-križevačka	115.582	38.322	53.105
Bjelovarsko-bilogorska	119.743	41.492	56.567
Primorsko-goranska	296.123	117.627	195.066
Ličko-senjska	51.022	19.999	46.268
Virovitičko-podravska	84.586	29.910	38.193
Požeško-slavonska	78.031	27.029	35.042
Brodsko-posavska	158.559	53.116	64.080
Zadarska	170.398	61.360	134.876
Osječko-baranjska	304.899	110.921	138.681
Šibensko-kninska	109.320	41.659	92.343
Vukovarsko-srijemska	180.117	62.673	76.740
Splitsko-dalmatinska	455.242	156.080	255.056
Istarska županija	208.440	79.377	134.251
Dubrovačko-neretvanska	122.783	42.077	64.994
Međimurska	114.414	35.999	43.733
Grad Zagreb	792.875	304.681	386.944
Republika Hrvatska	4.290.612	1.535.635	2.257.515

Izvor: Popis stanovništva 2011., <http://www.dzs.hr/> (4.7.2011.)

DEMOGRAFSKI RESURSI VARAŽDINSKE ŽUPANIJE 2001.

Izvor: Spevec, D., 2011: Prostorne značajke demografskih resursa i potencijala Krapinsko-zagorske, Varaždinske i Medimurske županije, doktorski rad, Geografski odsjek Prirodoslovno-matematičkog fakulteta, Zagreb

DEMOGRAFSKI RESURSI VARAŽDINSKE ŽUPANIJE 2001.

TUMAČ LEGENDE:

TIP **A** – izrazito povoljni demografski resursi, TIP **B** – povoljni demografski resursi, TIP **C** – dobri demografski resursi, TIP **D** – slabi demografski resursi, TIP **E** – vrlo slabi demografski resursi, TIP **F** – izrazito slabi demografski resursi

Ljudski potencijal ima važnu ulogu u ukupnom razvoju i (re)valorizaciji prostora, a promjene u njegovim obilježjima utječu na sveukupne društvene odnose i strukturu. Dugogodišnji nepovoljni demografski procesi u Hrvatskoj rezultirali su postojećim demografskim resursima.

Krajnji zapadni, istočni i južni, uglavnom ruralni, prometno izolirani i gospodarski slabije razvijeni dijelovi Varaždinske županije imaju slabe, odnosno vrlo slabe demografske resurse i potencijale, što je i očekivano s obzirom na dugotrajno iseljavanje mladog, vitalnog i radno-sposobnog kontingenta prema općinskim centrima u županiji, ali i izvan nje. Zaostala ostarjela i uglavnom slabije obrazovana populacija ne može biti nositelj bilo kakve demografske obnove, niti može privući investicije.

Naseljska razina daje dublji uvid u stanje demografskih resursa i potencijala Varaždinske županije. Gotovo trećina naselja (30,6%) pripada tipu F – izrazito slabi demografski resursi (tab. 1). Riječ je o naseljima koja se nalaze unutar demografski regresivnih općina. Ako njima pridodamo naselja sa slabim i vrlo slabim resursima (tip D i E), tada možemo zaključiti kako čak 86,4 posto „varaždinskih“ naselja ima slab ljudski potencijal. Kao svojevrsna razvojna jezgra – demografska i gospodarska, ističe se grad Varaždin s okolnim naseljima, koji će zasigurno i u budućnosti biti nositelji cjelokupnog razvoja županije. S najvećim se indeksom demografskih resursa izdvaja prigradsko naselje Hrašćica (164,66), koje je nastalo izdvajanjem iz grada Varaždina 1981. godine te sam grad Varaždin (88,87). Povoljne demografske resurse (tip B) imaju još i gradovi Ivanec, Ludbreg, Novi Marof i Varaždinske Toplice. Za Varaždinsku je županiju specifično da je zbog dobro razvijenog prometnog sustava i sustava javnog prijevoza dnevna cirkulacija vrlo jak oblik prostorne mobilnosti stanovništva pa iz ovih općinskih središta nije zabilježeno značajnije iseljavanje stanovništva.

Tab. Broj i udio gradova/općina i naselja Varaždinske županije prema tipovima demografskih resursa

TIP i der	OPIS	VARAŽDINSKA ŽUPANIJA (D)			
		gradovi/općine	%	naselja	%
A	izrazito povoljni demografski resursi	-	-	2	0,7
B	povoljni demografski resursi	1	3,6	9	3
C	dobri demografski resursi	3	10,7	30	10
D	slabi demografski resursi	10	35,7	83	27,6
E	v vrlo slabi demografski resursi	8	28,6	85	28,2
F	izrazito slabi demografski resursi	6	21,4	92	30,6

IZVOR:

Spevec, D., 2011: Prostorne značajke demografskih resursa i potencijala Krapinsko-zagorske, Varaždinske i Međimurske županije, doktorski rad, Geografski odsjek Prirodoslovno-matematičkog fakulteta, Zagreb

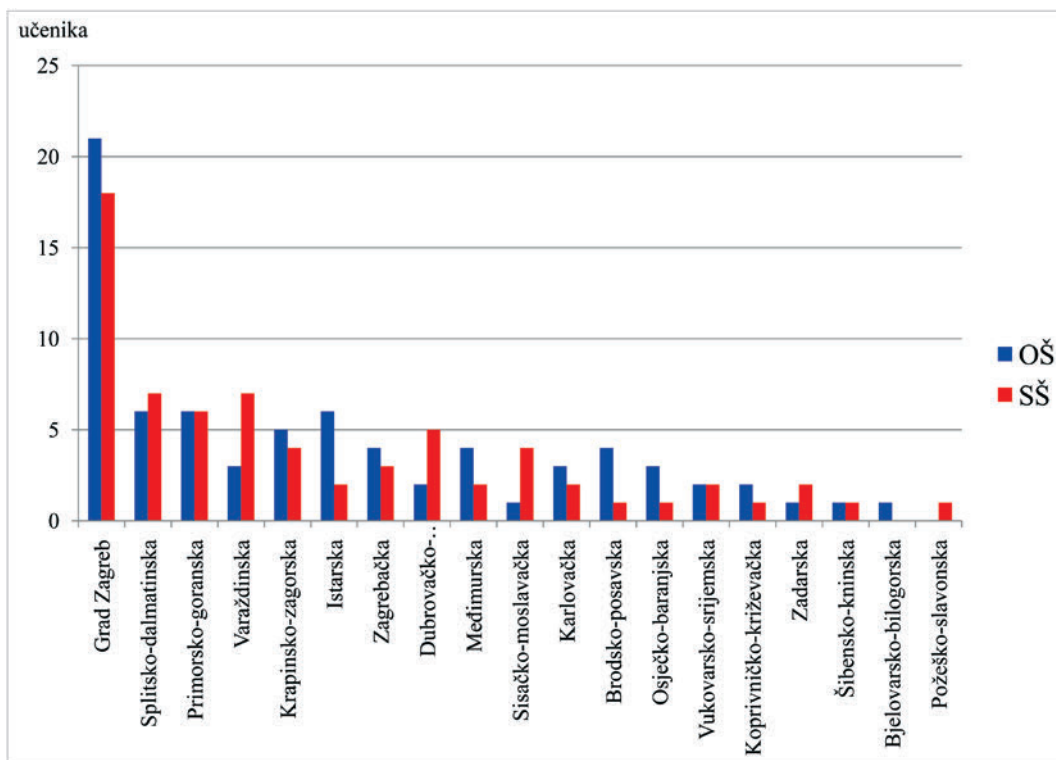
18. DRŽAVNO NATJECANJE IZ GEOGRAFIJE

POREČ, 9.-11.05.2011.

Natjecanja iz geografije održavaju se od 1994. godine. Od pokretanja natjecanja, škole-domaćini državnih natjecanja bile su: 1994. godine OŠ «R. Katalinić Jeretov», Opatija, 1995. godine SŠ dr. Antuna Barca, Crikvenica, 1996. godine Gimnazija Varaždin (natjecanje održano u Trakošćanu), 1997. godine Srednja škola Bol i Osnovna škola Selca, 1998. godine III. i IV. OŠ Vukovar, 1999. godine OŠ Antun Mihanović, Nova Kapela, Batrina, 2000. godine Gimnazija Antuna Vrančića, Šibenik, 2001. godine Gimnazija Bernardina Frankopana, Ogulin, 2002. godine OŠ Filipa Lukasa, Kaštel Stari, 2003. godine OŠ Jože Šurana, Višnjan, 2004. godine OŠ oca Petra Perice, Makarska, 2005. godine OŠ Biograd na Moru, 2006. godine OŠ Antuna Mihanovića, Osijek, 2007. godine OŠ Josip Pupačić, Omiš, 2008. godine OŠ Sveti Martin na Muri, 2009. godine OŠ Primošten, 2010. godine Gimnazija Matije Antuna Reljkovića, Vinkovci, a ove godine državno natjecanje iz geografije održano je od 9. do 11. svibnja u Poreču, u OŠ Poreč.

Posebnost ovogodišnjega natjecanja bila organizacija dvaju državnih natjecanja, iz geografije i povijesti, u istom mjestu i u isto vrijeme, što je bio poseban izazov za školu-domaćina. Učenici i djelatnici OŠ Poreč besprijekorno su obavili pripreme i omogućili da oba natjecanja provedemo na vrlo visokoj razini. Na državno natjecanje iz geografije bilo je pozvano 144 učenika (75 iz osnovnih škola i 69 iz srednjih škola) i 116 mentora. Po dvoje pozvanih učenika iz osnovnih škola za državno natjecanje pripremali su mentori Ivana Balaško (OŠ Gornja Vežica, Rijeka), Danijela Barić (OŠ Trnsko, Zagreb), Stjepan Čebrajec (OŠ Marija Bistrica, Marija Bistrica), Veljko Ferencak (OŠ Vladimira Nazora, Pazin, PŠ Sveti Petar u Šumi), Ksenija Krušić (OŠ Remete, Zagreb), Sanja Posavec (II. OŠ Varaždin, Varaždin), Ljubica Topolnjak (OŠ Jože Šurana, Višnjan) i Jasna Višnić (OŠ Dubovac, Karlovac). Po dvoje pozvanih učenika iz srednjih škola za državno natjecanje pripremali su mentori Ivanka Bukač (Srednja škola Kutina), Andrea Čurković (Klasična gimnazija, Zagreb), Ivila Dender (Gimnazija Dubrovnik), Dražena Glamuzina-Perić (IV. gimnazija „Marko Marulić“, Split), Darko Kanjuh (XVI. gimnazija, Zagreb), Goranka Marković (I. gimnazija, Zagreb), Karmen Kunović-Martić (Prva gimnazija Varaždin), Marija Trepše (V. gimnazija, Zagreb) i Vica Podbevšek (Srednja škola Korčula), po troje učenika Hrvoje Grofelnik (Gimnazija Andrije Mohorovičića Rijeka), Nidija Meštrović (V. gimnazija, Zagreb), Davorka Pelko (Srednja škola Zlatar) i Antonio Vrbatović (III. gimnazija, Split), a čak četvero učenika Dubravka Kutnjak (Srednja škola Ivanec).

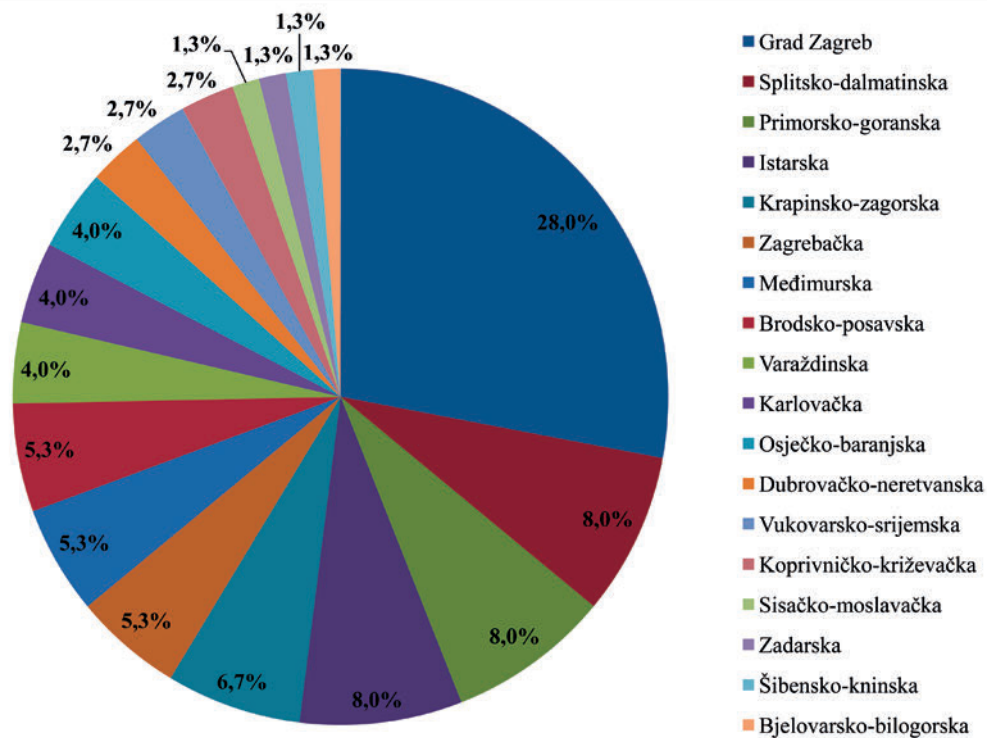
Prema pravilima natjecanja iz geografije, ove godine županijska povjerenstva mogla su predložiti Državnom povjerenstvu učenike s tri najbolja rezultata, osim povjerenstava Osječko-baranjske, Primorsko-goranske i Splitsko-dalmatinske županije koja su mogla dostaviti dokumentaciju učenika s pet najboljih rezultata na županijskom natjecanju te povjerenstva Grada Zagreba koje je moglo dostaviti dokumentaciju učenika sa sedam najboljih rezultata. Državno povjerenstvo zaprimilo je dokumentaciju za 741 predložnika i nakon

Sl. 1. Broj učenika na 18. državnom Natjecanju iz geografije po županijama

uvida u testove sastavilo ljestvice konačnog poretka. Prema broju bodova, a sukladno kvoti odobroj od Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, Državno je povjerenstvo pozvalo na državno natjecanje 144 učenika osnovnih i srednjih škola iz 18 županija i Grada Zagreba. Ove godine iz Virovitičko-podravske i Ličko-senjske županije na državno natjecanje nije bio pozvan ni jedan učenik osnovnih i srednjih škola, iz Bjelovarsko-bilogorske županije pozvan je jedan učenik iz osnovne škole, a iz Požeško-slavonske županije jedna učenica iz srednje škole. Dvoje učenika nije pristupilo natjecanju pa je ukupni broj natjecatelja 142.

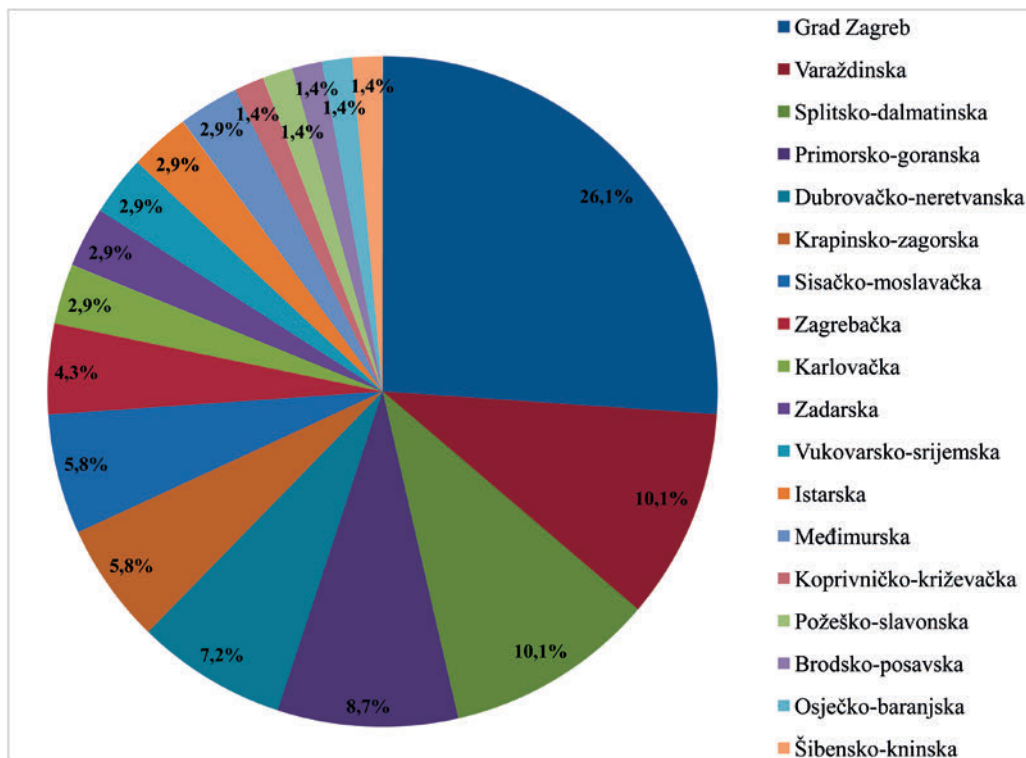
Broj pozvanih učenika iz pojedinih županija ukazuje na značajne prostorne razlike (sl. 1). Više od četvrtine ukupnog broja pozvanih učenika bilo je iz Grada Zagreba. Po broju učenika slijede Splitsko-dalmatinska, Primorsko-goranska i Varaždinska županija dok je najmanje učenika pozvano iz Šibensko-kninske, Bjelovarsko-bilogorske i Požeško-slavonske županije. U kategoriji osnovnih škola (sl. 2), uz dominaciju Grada Zagreba, po udjelu učenika na državnom natjecanju izdvajaju se Splitsko-dalmatinska, Primorsko-goranska i Istarska županija. Zamjetan je trend povećanja broja učenika osnovnih škola iz Grada Zagreba koji su se plasirali na državno natjecanje. U kategoriji srednjih škola najveći udio učenika, osim Grada Zagreba, imale su Varaždinska, Splitsko-dalmatinska i Primorsko-goranska županija (sl. 3).

Sl. 2. Udio učenika iz pojedinih županija na 18. državnom Natjecanju iz geografije u kategoriji osnovnih škola

I ove godine učenici su na državnom natjecanju rješavali test u kojemu su mogli osvojiti 70 bodova i praktični rad u kojemu su mogli osvojiti 30 bodova. Učenici srednjih škola rješavali su multimedijalni test u računalnoj učionici. Najbolji prosječni rezultat ostvarili su učenici sedmih razreda (sl. 4) s 88,6 bodova, a najslabiji učenici trećih razreda sa 67,1 bodova. Za bolji uvid u ostvarene rezultate, razlike u postignućima iskazane su u standardnim devijacijama (sl. 5).

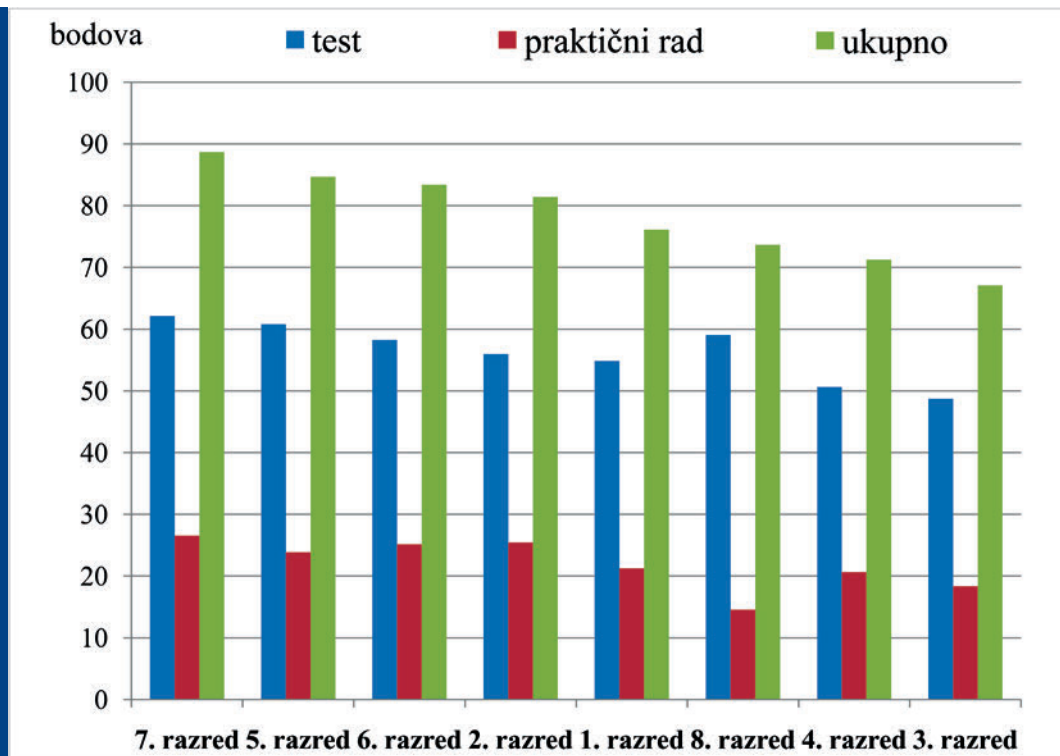
Maksimalni broj bodova u testu ostvario je državni prvak u kategoriji petih razreda. U ostalim kategorijama natjecanja nije ostvaren maksimalni broj bodova u testu, ali su postignuća izvrsna. S aspekta nastavnog programa, možemo reći da su najbolja postignuća iz domene *geografija Europe*, domene *opća fizička geografija* i domene *geografija Hrvatske (regionalni koncept)*, a najslabija iz domena *geografija Hrvatske (tematski koncept)* i *regionalna geografija svijeta* odnosno iz nastavnog programa četvrtog i trećeg razreda gimnazije. Treba napomenuti da su učenici trećih razreda jezičnih gimnazija u pripremanju nastavnih sadržaja za natjecanje u nepovoljnijem položaju u odnosu na učenike općih gimnazija jer im nastavni plan za redovitu nastavu iznosi samo 35 sati godišnje, no to ih nije spriječilo u ostvarenju izvrsnih rezultata na županijskim natjecanjima i plasmanu na državno natjecanje, ravnopravno s učenicima općih gimnazija. Neki od tih učenika, uz državno natjecanje

Sl. 3. Udio učenika iz pojedinih županija na 18. državnom Natjecanju iz geografije u kategoriji srednjih škola

iz geografije, sudjelovali su i na drugim državnim ili međunarodnim natjecanjima, primjerice učenik Kristijan Mamić, sudjelovao je i na paraolimpijadi.

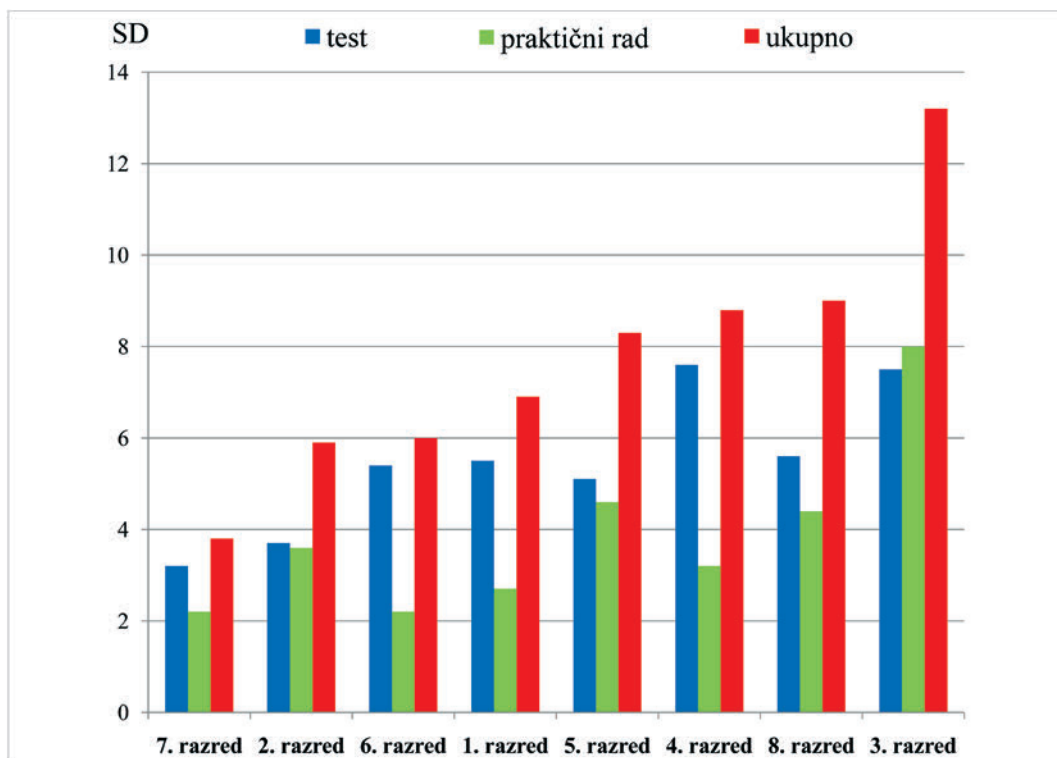
Maksimalni broj bodova u praktičnom radu ostvarili su drugoplasirani učenik u petom razredu i državni prvak u sedmom razredu. Najbolji prosječni rezultat u praktičnom radu, kao i u testu, ostvarili su učenici sedmih, a najslabiji učenici osmih razreda. U praktičnom radu za peti razred provjeravana je vještina čitanja sadržaja opće karte uz pomoć priloženog tumača (prirodno-geografski i društveno-geografski elementi), izračunavanje relativne visine na zadanom profilu, primjena mjerila karte i određivanje geografskog smještaja odabranih naselja u odnosu na zadanu naselje prema stranama svijeta. U praktičnom radu za šesti razred provjeravana je vještina analize tematske karte i povezivanje sadržaja tematske sa sadržajem opće geografske karte, analiza kvantitativnih pokazatelja i izrada stupčastog dijagrama. Uz izradu stupčastog dijagrama, u praktičnom radu za sedmi razred provjeravana je vještina izrade tematskih karata (prostorni raspored potresa u odabranim državama Južne i Jugoistočne Europe, karta izoseista) te analiza izrađenih tematskih karata. U praktičnom radu za osmi razred provjeravane su kartografske vještine odnosno postignuća iz nastavne teme *Topografska karta* (imenovati i razlikovati elemente sadržaja topografske karte, čitati i analizirati sadržaj topografske karte, odrediti koordinate i nadmorsku visinu

Sl. 4. Prosječni broj bodova ostvaren u pojedinim kategorijama na 18. državnom Natjecanju iz geografije

zadanih mjesta, određivanje azimuta, prepoznavanje profila i izračunavanje koeficijenta razvedenosti). Na temelju postignuća ostvarenih u praktičnom radu za osmi razred možemo izreći sugestiju za korekciju poučavanja ove nastavne teme jer je evidentno da su neki učenici imali teškoća u dijelu praktičnog rada koji se odnosi na imenovanje elemenata topografske karte te u određivanju koordinata i nadmorske visine zadanih mjesta). U praktičnom radu za prvi razred provjeravana je kartografska vještina čitanja i analize opće karte, plana grada i isječka topografske karte mjerila 1 : 50 000. U praktičnom radu za drugi razred provjeravana je vještina primjene statističkih i geografskih grafičkih metoda (izračunavanje kvantitativnih pokazatelja gospodarske strukture stanovništva te izrada i analiza kartodijagrama). Iste su vještine provjeravane i u praktičnim radovima za treći i četvrti razred. Sadržajno u praktičnom radu za treći razred provjeravano je izračunavanje i analiza pokazatelja razvijenosti regija odabrane države te izrada i analiza tematske karte, a u četvrtom razredu izračunavanje relativnih pokazatelja površina pod šumama za odabrane županije Republike Hrvatske, izrada i analiza tematske karte te stupčastog dijagrama.

Učenici srednjih škola koji su osvojili prva tri mjesta ostvarili su pravo izravnog upisa na studijske programe na Geografskom odsjeku PMF-a Sveučilišta u Zagrebu i na Odjelu za geografiju Sveučilišta u Zadru. Učenici koji su sudjelovali na državnom natjecanju iz

Sl. 5. Razlike u postignućima u pojedinim kategorijama natjecanja na 18. državnom Natjecanju iz geografije

geografije u kategoriji srednjih škola, a nisu osvojili prva tri mjesta, stekli su pravo na dodatne bodove za upis na studijske programe na Geografskom odsjeku PMF-a Sveučilišta u Zagrebu i na Odjelu za geografiju Sveučilišta u Zadru. Na temelju rezultata državnih natjecanja iz geografije u posljednje četiri godine (sudjelovanje na minimalno tri državna natjecanja i barem jednom osvojeno jedno od prva tri mjesta) sastavit će se olimpijski tim koji će predstavljati Republiku Hrvatsku na regionalnoj geografskoj olimpijadi u Brnu, Republika Češka, u kolovozu 2011. godine. Učenici koji su osvojili prva tri mjesta, uz priznanja dobili su i nagrade pa ovom prilikom zahvaljujemo svim sponzorima i donatorima 18. državnog Natjecanja iz geografije, a to su bili Etnografski muzej Istre u Pazinu, Državni arhiv u Pazinu, Arheološki muzej Istre u Puli, Zavičajni muzej Poreštine u Poreču, Istraalf d.o.o. Poreč, Mih d.o.o. Poreč, Usluga Poreč, Turistička zajednica Grada Poreča, Turistička zajednica Istarske županije, Istarska županija, Ured gradonačelnika Grada Poreča, Grad Poreč, Zdravi grad Poreč, Plava Laguna Poreč, Matica Hrvatska, Ogranak matice hrvatske Split, Mozaik knjiga, Questor d.o.o., Verbum, Naklada Bošković Split i Hrvatsko geografsko društvo.

Na 18. državnom Natjecanju iz geografije učenici su ostvarili izvrsne rezultate. Uz izvrsna postignuća u znanju i geografskim vještinama, učenici su se iskazali i u odgojnim

vrijednostima jer je više učenika ukazalo razrednim povjerenstvima na neopravdano dodijeljene im bodove. Ti su učenici tijekom svečanog proglašenja pobjednika posebno pohvaljeni od Državnog povjerenstva za natjecanje iz geografije. Posebno pohvalu zaslužuju i učenici i njihovi mentori koji u posljednjih pet godina kontinuirano sudjeluju na državnim natjecanjima, a među tim se učenicima izdvajaju: Karlo Lugomer (pet sudjelovanja, državni prvak 2009., 2010. i 2011.), Albert Škegro (četiri sudjelovanja, državni prvak 2010. i 2011., drugo mjesto 2009., treće mjesto 2008.), Katarina Pavlek (četiri sudjelovanja, državna prvakinja 2008. i 2009., drugo mjesto 2011.), Ivan Berdalović (četiri sudjelovanja, državni prvak 2008., drugo mjesto 2011.), Luka Cigler (pet sudjelovanja, 2011. treće mjesto) i Marta Banožić (četiri sudjelovanja, drugo mjesto 2007., treće mjesto 2008.).

Sastavni dio programa državnoga Natjecanja iz geografije je i terenski izlazak. Ove godine sudionici državnog natjecanja iz geografije upoznali su Savudriju, Umag, Novigrad, Poreč, Limski kanal i Rovinj. Državnom povjerenstvu, a posebice školi-domaćinu vrlo teško je organizirati terenski izlazak jer je posljednjih godina natjecanju iz geografije, zbog racionalizacije troškova, trajanje skraćeno za pola dana. I ovim putem apeliramo na organizatore natjecanja koji osiguravaju financijsku podršku da pokušaju osigurati sredstva i za taj segment, da nam vrate oduzeti dan za provedbu natjecanja jer taj dan imam posebnu važnost u ostvarenju temeljnih vrijednosti odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj, a to su: znanje, solidarnost, odgovornost i identitet. Učenici su i ove godine pokazali visoku razinu znanja i vještina, posebno su se iskazali u odgovornosti i solidarnosti, stoga im omogućimo da što bolje upoznaju i prostorni identitet Republike Hrvatske.

Predsjednica državnog povjerenstva za natjecanje iz geografije

RUŽICA VUK

LOPAR

– turistička prošlost i sadašnjost

Hrvoje Turk, Helena Turk Šarić
Općina Lopar, Turistička zajednica Općine Lopar,
Lopar, 2010., 138 str.

Monografija **Lopar – turistička prošlost i sadašnjost** kronološki prikazuje razvoj Lopara i otoka Raba. Rijetki su otoci koji imaju svoje vlastite monografije, a još manje je turističkih monografija koji prikazuju pojedine dijelove otoka, stoga se Rabljani i Loparani mogu predstaviti takovom vrijednom knjigom mnogim turistima i zaljubljenicima u taj kvarnerski otok.

Autori ove monografije su doktor znanosti, sveučilišni profesor, geograf Hrvoje Turk koji je svoj životni i radni vijek velikim dijelom posvetio turizmu radeći na Fakultetu za turizam i menadžment u Opatiji, te profesorica geografije Helena Turk Šarić koja je rukopis revidirala i osvježila novim podacima.

Nakladnici Općina Lopar i Turistička zajednica Općine Lopar predstavili su monografiju u povodu stote godine organiziranog bavljenja turizma u Loparu, 12. kolovoza 2010. godine.

Knjiga je nakon uredničke pripomene i predgovora podijeljena u osam poglavlja. Tekst je pisan stručno, uz uvažavanja svih pravila struke, na stotinjak stranica. Monografija sadrži 17 tablica, 33 slike i čak 52 vrlo vrijedne i odabrane fotografije otoka Raba, ali i njegovih žitelja koji su bili pioniri turističkog razvoja Lopara i cjelokupnog otoka. Autori su koristili brojne dostupne izvore i literaturu te su sve relevantne podatke obradili i pretočili u vrijedan tekst koji će čitatelja upoznati s prirodno - geografskim obilježjima kao i društveno -geografskim faktorima koji su utjecali na turistički razvoj Lopara.

Uvodni dio monografije donosi cjeloviti prikaz otoka Raba kao dijela kvarnerskih otoka, s osvrtom na prometno-turistički položaj. Također je iscrpno opisan geografski smještaj i položaj Lopara prema ostalim rapskim naseljima kao i prema emitivnom turističkom tržištu susjednih država.

Poglavlje „Elementi prirodne osnove otoka Raba“ temeljito opisuju i objašnjavaju, reljefna, klimatska, hidrografska i vegetacijska obilježja otoka koja su od iznimnog značenja u turističkoj valorizaciji Raba. Raznovrsne tematske karte (geomorfološke, morfološke, klimatološke i vegetacijske) uz pregledne klimadijagrame monografiju čine još vrijednijom.

Autori u poglavlju „Osnovni društveno-geografski faktori“ govore o prošlosti i povijesnom naslijeđu, zatim o kulturno-povijesnom naslijeđu, narodnim nošnjama, običajima te manifestacijama koje su i danas dio turističke ponude. Knjiga prikazuje i demografska obilježja otoka - sustavno od prvog do posljednjeg popisa.

Najveći dio monografije opisuje razvoj turizma od njegovih početaka do danas. Turistički razvoj Lopara prikazan je etapno: razdoblje do I. svjetskog rata, razdoblje između dva svjetska rata, razdoblje nakon II. svjetskog rata i razdoblje nakon osamostaljenja Repu-

Lopar 2010.

blike Hrvatske. Lopar kao turističko mjesto već stotinjak godina privlači strane i domaće goste. Autori su čitateljima podastri mnoga starih dokumenata i fotografija iz kojih se iščitava kontinuiran razvoj turizma još od 1909. godine kada je zabilježen prvi loparski turist.

Poglavlje „Neki učinci turističke valorizacije“ govori o graditeljskoj i infrastrukturnoj transformaciji naselja, te o promjenama koje proizlaze iz turističkog razvoja koji se odražavaju na stanovništvo i njegove djelatnosti. Autori naposljetku upućuju na resurse koji se tek u novije vrijeme koriste, ali i na potencijalne resurse koji bi ubuduće mogli obogatiti turističku ponudu Lopara.

Knjiga ima sažetak napisan na hrvatskom, engleskom i njemačkom jeziku. Opremljena je popisom literature i drugih izvora podataka, te popisom priloga, slika i fotografija. Bogati prilog fotografija upoznaje čitatelja s prelijepim i jedinstvenim krajobrazima Raba koji privlači posjetitelje više od jednog stoljeća. Zbog svoje kvalitete ova jedinstvena monografija može biti korisna geografima, turističkim djelatnicima, turistima kao i svima koje zanima razvoj turizma na otoku Rabu i njegovom naselju Loparu.

IRENA GREBLIČKI

„ŠTO JE POVIJEST OKOLIŠA?“

J. Donald Hughes
Disput, Zagreb, 2011., 198 str.

Knjiga *Što je povijest okoliša?* hrvatski je prijevod engleskog izvornika *What is Environmental History?* autora J. Donalda Hughesa. Urednica hrvatskog izdanja jest Borna Fürst-Bjeliš, redovita profesorica na Geografskom odsjeku, Prirodoslovno-matematičkog fakulteta, Sveučilišta u Zagrebu.

Odgovor na pitanje iz naslova glasi da je to vrsta povijesti koja teži razumijevanju života, rada i mišljenja ljudskih bića u odnosu na ostalu prirodu kroz promjene koje donosi vrijeme. Međutim, iako se ova sažeta definicija pojavljuje već na početku prvog poglavlja, cijela je knjiga pokušaj da se što jasnije odredi i širem čitateljstvu približi ovo relativno novo područje istraživanja.

Knjiga je koncipirana u sedam poglavlja u kojima se detaljno raspravlja o razvoju povijesti okoliša kao znanstvenog područja, temama i pitanjima koja okupiraju autore. Posebnu vrijednost knjige čini to što na jednom mjestu donosi pregled velikog broja dosadašnjih istraživanja na temu.

Prvo poglavlje *Definiranje povijesti okoliša*, kao što sam naslov sugerira, bavi se definiranjem područja, ali i ključnim pitanjima kojima se povjesničari okoliša bave. Njihov odabir tema može se podijeliti u tri vrlo široke kategorije: (1) utjecaj okolišnih faktora na ljudsku povijest; (2) promjene okoliša uzrokovane ljudskim djelovanjem i mnogi načini kako se one odražavaju na tijek promjene u ljudskim društvima; (3) povijest ljudskog mišljenja o okolišu i načini kako obrasci ljudskih stavova motiviraju djelovanje koje utječe na okoliš. Za svaku od tema, autor navodi neke od najznačajnijih studija. Nadalje, u poglavlju se razmatra pozicija povijesti okoliša među znanstvenim disciplinama, odnosno njen odnos prema društvenim, humanističkim i prirodnim znanostima. Sama povijest okoliša toliko je interdisciplinarna da pisanje o ovoj problematici nije rezervirano isključivo za povjesničare, već su važan doprinos razvoju dali i znanstvenici iz drugih disciplina, pogotovo geografi, filozofi, antropolozi i biolozi. S obzirom da spektar tema povijesti okoliša toliko često prelazi uobičajene granice između struka, nije uvijek jednostavno povući jasnu liniju razdvajanja među pojedinim znanstvenim područjima. Tako je primjerice, vrlo teško odrediti granicu između historijske geografije i povijesti okoliša.

Iako je povijest okoliša jedno od najnovijih znanstvenih područja (kao disciplina započela je krajem 20. stoljeća) pitanja koja postavljaju istraživači zapravo su vrlo stara te su zaokupljala mislioce još od antike. U poglavlju *Preteče povijesti okoliša* autor spominje neke od najvažnijih mislioca, od starih naroda do modernih vremena. Herodot je prvi grčki povjesničar koji je zabilježio niz značajnih promjena u prirodnom okolišu uzrokovanih ljudskim djelovanjem i izvijestio o njihovim negativnim posljedicama. Platon je također bio

svjestan mnogih problema povezanih s okolišem te je savjete o njima uvrstio u svoja razmatranja o idealnim državama u *Državi* i u *Zakonima*. Dalje autor navodi kineskog filozofa Mencija (koji je opisao deforestaciju u svojoj zemlji), islamskog filozofa Ibn Khalduna (koji se u svojim djelima bavio i utjecajem okoliša na ljudsku povijest) pa do srednjovjekovnih pisaca te znanstvenika ranog 20. stoljeća poput pripadnika francuske škole *Anala* (Lucien Febvre, Fernand Braudel, Marc Bloch i dr.).

Treće poglavlje posvećeno je nastanku i razvoju povijesti okoliša u SAD-u, gdje je ono prvi put ustrojeno kao zasebna subdisciplina povijesti. Od 1960-ih povijest okoliša narasla je od male skupine znanstvenika raspršenih diljem akademskog svijeta do zajednice od više tisuća pripadnika, organizirane u nekoliko udruženja te do brzo rastućeg korpusa tekstova sabranih u knjige ili članke. Iako je kao akademska disciplina povijest okoliša najprije stasala u SAD-u i u drugim dijelovima svijeta stvaraju mnogi uvaženi znanstvenici. Četvrto poglavlje donosi upravo pregled radova napisanih u glavnim regijama izvan SAD-a, odnosno iz Kanade, Europe, Sredozemlja, Indije, Južne Azije i Jugoistočne Azije, Istočne Azije, Australazije i pacifičkih otoka, Afrike i Latinske Amerike.

Činjenica da ljudsko djelovanje danas nadilazi pojedine ekosustave te se najčešće proteže kroz čitavu biosferu transcendirajući državne granice, potaknula je potrebu za proučavanjem povijesti okoliša na planetarnoj razini. Svjetska je povijest okoliša najobuhvatniji pristup ovoj tematici koji potencijalno može izbrisati većinu granica i ponuditi korisne međunarodne usporedbe. Pisati globalnu povijest okoliša predstavlja veliki izazov jer nije jednostavno napraviti sintezu i ponuditi odgovore koji su opće primjenjivi. Međutim, Hughes u petom poglavlju predstavlja znanstvenike koji su se unatoč tome okušali u pisanju ovako opsežnih radova (poput Jareda Diamonda, Iana Simmonsa, Clivea Pontinga i dr.).

Koji su sljedeći koraci povijesti okoliša? Autor raspravlja o nekoliko tema za koje smatra da će biti među najvažnijima za okoliš i environmentalizam u predstojećim desetljećima. Posebno ističe porast stanovništva, sve manju kontrolu lokalnih zajednica nad vlastitim okolišima, povijest energije i energetske resursa te gubitak bioraznolikosti.

Posljednje poglavlje sastoji se od sugestija za proučavanje i istraživanje povijesti okoliša te za pisanje o njoj. Kako autor navodi, namijenjeno je svima onima koji su zainteresirani za predmet, ali im je on još relativno nepoznat.

Pogovor knjizi napisali su Borna Fürst-Bjeliš, Marin Cvitanović i Hrvoje Petrić u kojem upoznaju čitateljstvo s razvojem i suvremenim stanjem povijesti okoliša u Hrvatskoj. Autori pogovora slažu se da je danas povijest okoliša i kod nas vrlo dinamično interdisciplinarno znanstvenoistraživačko područje, a među disciplinama nositeljicama istraživanja svakako se ističu geografija i povijest. Devedesetih godina 20. stoljeća pokrenuti su znanstveni projekti na temu, a jačanje mreže istraživača i stvaranje korpusa radova doveli su i do institucionaliziranja povijesti okoliša početkom 21. stoljeća. Na Geografskom odsjeku, Prirodoslovno-matematičkog fakulteta i Odsjeku za povijest, Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, prvi je puta u Hrvatskoj pokrenuta nastava povijesti okoliša. Nadalje, autori donose pregled časopisa usmjerenih na ovu problematiku, popis knjiga prevedenih na hrvatski jezik te podatke o znanstvenoj produkciji. Važan doprinos knjizi čini iscrpna bibliografija radova domaćih znanstvenika, koju su autori pogovora prikupili i tematski koncipirali.

Knjiga predstavlja jedan od ključnih naslova iz područja povijesti okoliša koji je objavljen na hrvatskom jeziku te čini vrijedan doprinos spoznaji i razumijevanju ove tematike. Primarno je namijenjena osiguravanju temeljne literature za visokoškolsku nastavu iz kolegija *Povijest okoliša*, *Ekohistorija* i *Historijska geografija*, no zbog svoje sveobuhvatnosti i informativnosti zasigurno se može preporučiti svima koji su zainteresirani za upoznavanje s ovim mladim i vrlo dinamičnim znanstvenim područjem.

80-godišnjica života

prof. dr. sc. **Petrica Novosel-Žić**

Postoji jedna mudra talijanska izreka (*// maestro che mi educa e' il mio secondo padre*) prema kojoj učitelj koji dobro i kvalitetno poučava postaje učenikov drugi otac. Tako i mi, poslije više godina od prvog susreta s nastavom na Geografskom odsjeku, s nostalgijom, ali i sve objektivnije, sagledavamo na osobe koje su obilježile naš život. Osobito prisjećamo se osoba (od kojih su neke nažalost već i na drugoj obali života) koje su u nas usadile interes prema geografiji i posijali u nas klicu i ljubav prema geografskom načinu sagledavanja i shvaćanja prostorne stvarnosti. Tako zasijane klice, na plodnoj zemlji, mnoge su osobe nesebično i svakodnevno rosile novim spoznajama i sjeme je davalo prve plodove, koji i danas još uvijek sazrijevaju i rastu. Tako je, na neki poseban način, duhovni roditelj mnogobrojnih studentskih generacija Geografskog odsjeka, postala i svima draga Profesorica Petrica Novosel-Žić. Bila je to osoba koja nas je prva uvela u svijet geografske znanosti, osoba na čijem smo se prvom sastanku u velikoj i staroj *sedmici*, međusobno upoznavali i tako ulazili u magični svijet geografije. Profesorica nam je uvijek nudila obilje spoznaja i poticaja, ali bila je i bliska nama studentima. U njezinim smo riječima i djelima osjećali sigurnost, umjerenost, trezvenost, ali i poštovanje. Nudila nam je, poput majke, ono čega smo svi bili najviše željni, pogotovo mi studenti daleko od roditeljskog doma, a to su bili ljubav i ohrabrenje. Posebno je studente dvopredmetnih studijskih skupina poticala da nastave započete studije.

U svojoj znanstvenoj karijeri bila je uvijek na poseban način vezana s otokom Krkom. Rođena je 13. svibnja daleke 1931. godine, na četrnaestu obljetnicu marijanskog ukazanja u Fatimi, u slikovitom mjestu - Dragi Bašćanskoj, gdje se stanovništvo (kojeg je te 1931. godine popisom utvrđeno čak 1088) vjekovima bavilo poljoprivredom, stočarstvom i ribarstvom, u mjestu gdje se zaštićena plodna dolina širi prema jugu otoka. Nakon završenog osnovnog i gimnazijskog obrazovanja, učiteljsku školu polazi i završava u Rijeci, a nakon toga zapošljava se u okolici Delnica. Studij geografije završava 1959. godine u Zagrebu, na čijem je matičnom fakultetu jedanaest godina kasnije magistrirala, a 1978. godine postala je prva žena – doktor geografije. Znanstvena karijera profesorice Novosel-Žić vezana je uz Geografski odsjek Prirodoslovno-matematičkog fakulteta, najprije kao asistentica, a kasnije je izabrana u nastavna zvanja docentice i izvanredne profesorice. Na Odsjeku po-

foto: Ivan Zagoda, 10.10.2007.

vjereni su joj kroz godine mnogi kolegiji, među kojima je s najviše ljubavi i pečata predavala *Osnove kartografije (Uvod u geografsko poznavanje karata)*, *Tematsku kartografiju* i *Regionalnu geografiju Rusije*. Predavanja iz geografije bila su uklopljena u jedan širi geografski kontekst i pokazivala su da je kartografija jedan od temeljnih geografskih kolegija, a u Geografiji Rusije mogli smo spoznati ne samo veličinu i značaj te zemlje, već smo zajedno s Profesoricom, bili svjedoci povijesnih mijena na tom prostoru. Svako je predavanje nosilo sa sobom i jednu osobnu crticu, barem jedan poseban detalj, kao posljedicu mnogobrojnih susreta i putovanja Profesorice, kojim smo tu Rusiju još više zavoljeli i otkrili njezin „ljudski“ lik.

Rodni otok Krk bio je i tradicionalno odredište terenske nastave studenata prve godine. To je bio naš prvi dodir s terenskom nastavom, ali i prvo kompleksno geografsko sagledavanje prostora. Zahvaljujući Profesorici mogli smo zrelijim očima sagledavati, primjerice utjecaj bure na raspodjelu naseljenosti, različite jezične segmente otoka, glagoljašku baštinu ili smo se mogli u bezbrojnim suhozidima diviti autohtonoj vjekovječnoj umjetnosti. Ljubav prema Krku vidljiva je, već od prvih radova, i u znanstvenoj biografiji profesorice Novosel-Žic. Osobito ističem članke vezane za toponime otoka Krka koje je, ponovno kao prva u Hrvatskoj, geografski sagledavala i proučavala. Profesorica ukazuje na vrijednost toponima pojedinih naselja koje *...treba potražiti u prošlosti, u etimološkom značenju, ali povezano s čitavim geografskim i društveno-povijesnim kompleksom*. Vrijednost objavljenih radova o toponimiji otoka Krka leži u otkrivanju i potvrđivanju triju različitih slojeva (predromanski, romanski i slavenski) toponima na otoku Krku i u njihovoj raširenosti na otoku kao posljedicu različitih smjerova i valova doseljavanja na Krk. Otok Krk je i tema doktorske disertacije. U njoj Profesorica proučava socijalno-geografske transformacije otoka (1978.), ali je u objavljenoj knjizi kao posebnom izdanju Krčkog zbornika i u izdanju Saveza geografskih društava Hrvatske, disertacija upotpunjena suvremenim promjenama izazvanima gradnjom Titovog (danas Krčkog) mosta kojima dokazuje najnovije promjene na Krku i s pravom autorica naglašava da je Krk izgubio obilježja otoka! U navedeni rad uklopljeni su i raniji radovi o geografskom položaju Krka. Zanimljivi su i radovi o području Dobrinja i Punta, gdje je naglasak na demografskoj problematici, a u članku o demografskom razvoju Punta objašnjeni su demografski odnosi i promjene između samog grada Krka i Punta kroz prošlost. U svojim kartografskim radovima profesorica Novosel-Žic bavila se pretežno istaknutim hrvatskim kartografima XVI. i XVII. stoljeća, osobito Stjepanom Glavačem i njegovom kartom Hrvatske iz 1673. godine, kojoj je matematičkim postupcima približno odredila mjerilo, koje se i danas uzima mjerodavnim za tu kartu. Za nas studente i sadašnje prosvjetne djelatnike nezaobilazan je i danas članak o Problematici početnog meridijana, u kojemu je obrađena povijest nastanka i primjena različitih početnih meridijana na našim kartama, njihovi međusobni matematički suodnosi i modeli preračunavanja. U svojim regionalnim radovima Profesorica se bavila područjem bivšeg Sovjetskog Saveza, a osobito je značajan rad o Kazahstanu u kojemu se može iščitati i Profesoričino osobno poznavanje i boravak u toj državi. U regionalnoj monografiji Indije i nakon četrdeset godina od objavljivanja, utemeljene su i potvrđene postavke o stanovništvu i mogućnostima gospodarskog razvoja Indijskog potkontinenta, koji su za ono vrijeme bile pomalo i utopističke.

S radošću veselimo se i od srca čestitamo visoku obljetnicu života i rada drage nam Profesorice, koja je uvijek sebe nesebično davala u svojim predavanjima, koja je od nas tražila razumijevanje naučenog i primjenu na konkretnu geografsku stvarnost, koja nas je putem bilježnica poticala na redovitost pohađanja predavanja i pripremanja ispita, koja je u nas vjerovala i hrabrila nas čak u trenucima kada ni sami nismo vjerovali u sebe.

U djelatnosti Profesorice sigurno se ostvarila Goetheova rečenica da ukoliko se pojedinac prema pojedincu odnosi kao prema onome što treba i što može biti, onda će pojedinac postati ono što treba i što može biti. Nadamo se, Profesorice, da Vas nismo u tome iznevjerili. Očekujemo da će Vam Geografski odsjek posvetiti i tiskati jedan prigodni zbornik i da ćemo iz Vašeg pera buduće generacije naučavati iz Vaše knjige o kartografiji... zato želimo Vam da ova naša očekivanja i ostvarite. Vivas! Ad multos annos!

VALTER BALDAŠ

70-godišnjica života

prof. dr. sc. **Dragutin Feletar**

U srpnju 2011. navršava se 70 godina života uglednog hrvatskog geografa prof. Dragutina Feletara. Teško je o ovome svestranom čovjeku i znanstveniku, o čijem bi se životu i radu mogla napisati obimna knjiga, dati kratku informaciju. Stvaralački ambijent koji je on godinama stvarao, isprva u Podravini, a kasnije putem časopisa „Hrvatski zemljopis“ (danas „Meridijani“), imao je značajnu ulogu u odlukama mnogih mladih ljudi pri odluci izbora mjesta studiranja na Marulićevom trgu 19. Mnogima od njih, pa i meni, bio je mentor pri pisanju diplomskih radova. Temu o povijesno-geografskom razvoju Drnja sam upravo na sugestiju profesora Feletara, odabrao već u prvim danima studija. Profesor me postupno uvodio u

stručni rad te sam ubrzo otkrio vrijednosti njegove bogate knjižnice, koju i danas obilno koristim u radu. U trenucima posudbe i vraćanja knjiga, a to je bilo svaki tjedan, imali smo rasprave o pročitanome. Postupno su se razgovori širili i na druge teme, što nam je ostao običaj i do današnjih dana. Na taj način sam puno naučio ne samo o struci, nego i o životu. Mogu slobodno kazati kako je Profesor bitno utjecao na moje sazrijevanje pa i formiranje osobnosti te postao mojim učiteljem u najboljem smislu te riječi. Strast za djelatnostima kojima se bavio prenio je i na svoju djecu – kćer Petru, koja se usmjerila na nakladništvo, povijest umjetnosti i etnologiju te na sina Petra, koji je kao geograf i društveni djelatnik nastavio temeljnu očevu struku i aktivističku djelatnost. Profesor je utjecao i na brojne druge suradnike, prijatelje, studente, kolege, a često svojim javnim istupima i na širu javnost te na one koji donose odluke. Zbog toga ga mnogi smatraju „živićom institucijom“, čovjekom koji je proživio nekoliko života u ovih 70 godina. Iako se neki s time neće složiti, kao što se i s mnogim njegovim stavovima kroz život nisu slagali, tek će buduće generacije postati svjesne važnosti njegovog znanstvenog, stručnog i javnog djelovanja, koje ću u nastavku teksta nastojati prikazati u najkraćim mogućim crtama.

Prof. dr. Dragutin Feletar se rodio 10. srpnja 1941. u Velikom Otoku (danas općina Legrad, Koprivničko-križevačka županija), u obrtničkoj obitelji podrijetlom iz susjedne Donje Dubrave (u Međimurju). Po završetku gimnazije u Varaždinu, upisao je studij geografije na Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Nakon završetka studija geografije radio je kao profesionalni novinar i djelatnik u kulturi u Čakovcu (1965.-1972.) i Koprivnici (1970., 1973.-1983.). U sredinama u kojima je djelovao

kao novinar i djelatnik u kulturi ostavio je znatni trag: osnivanje Radio Čakovca (1967.), kulturno-prosvjetnog društva Zrinski (1970.), pokretanje periodika „Kajkavski kalendar“ (1970.), „Podravski zbornik“ (1975.), „Muzejski vjesnik“ (1978.), Muzeja prehrane u poduzeću „Podravka“ (1982.) itd.

Već je diplomskim radom o industriji Međimurja (1965.) pokazao sklonost bavljenju industrijskom geografijom koju je razvio kroz istraživački rad na doktorskoj disertaciji „Industrija u ekonomsko-geografskoj strukturi Podravine“ (1982.) obranjenoj na Geografskom odsjeku PMF-a. Disertacija je 1984. objavljena kao knjiga te je njome udario temelje znanstvenom bavljenju industrijskom geografijom u Hrvatskoj razradivši metodologiju istraživanja industrijske geografije na primjeru Podravine. Stoga je i razumljivo što je preuzeo predavanja iz predmeta Industrijska geografija na Geografskom odsjeku PMF-a, a taj je kolegij razvio te predavao do odlaska u mirovinu. Osim toga predavao je i niz drugih predmeta na dodiplomskom (Uvod u geografiju, Uvod u statistiku, Geografija Afrike) i poslijediplomskom studiju (Industrija u prostornom planiranju). Na Geografskom odsjeku je počeo raditi kao znanstveni asistent (1983.) te je napredovao u zvanja: docent (1983.), izvanredni profesor (1988.), redoviti profesor (1993.) i redoviti profesor u trajnom zvanju (1999.). Na svom matičnom Odsjeku bio je predstojnik Zavoda za geografiju i prostorno uređenje (1990.-1995.) i Zavoda za regionalnu geografiju i metodiku (1999.-2002.), te pročelnik Odsjeka (1998.-1999.), a bio je i voditelj poslijediplomskog studija Geografskog odsjeka PMF-a. Bio je mentor pri izradi 4 doktorske disertacije, 5 magistarskih radova te oko 60 diplomskih radova na Geografskom odsjeku PMF-a. Obnašao je i dužnosti prodekana za financije (2002.-2004.) i dekana (2004.-2006.) Prirodoslovno-matematičkog fakulteta u Zagrebu, a s potonje je dužnosti otišao u mirovinu. Kao dekan je dao značajan doprinos izgradnji i razvoju PMF-a (kampus na Horvatovcu itd.).

Razvio je zapaženu suradnju s drugim znanstvenim središtima u tadašnjoj Jugoslaviji (Maribor, Ljubljana, Sarajevo, Beograd, Skopje) te međunarodnu suradnju (Pečuh, Budimpešta, Lodz, Ostrava, Krakov, Göttingen, München...). Sudjelovao je na preko 90 znanstvenih skupova (od kojih je 50-ak bilo međunarodnog karaktera), bio je voditelj tri znanstvena projekta Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske te dva međunarodna znanstvena projekta. Također je inicirao i organizirao nekoliko domaćih i međunarodnih znanstvenih skupova. Njegov znanstveno-istraživački rad došao je do izražaja u objavljivanju 15 znanstvenih knjiga i preko stotinu znanstvenih radova i poglavlja znanstvenih knjiga, od kojih je znatan dio u inozemnim znanstvenim časopisima. Najznačajniji radovi prof. dr. sc. Dragutina Feletara citirani su u inozemnoj i domaćoj znanstvenoj literaturi iz geografije i kulturne te gospodarske povijesti. Doprinos razvoju geografske struke je dao kao tajnik (1984.-1986.) i predsjednik (1986.-1988.) Saveza geografskih društava Hrvatske kao urednik znanstvenog časopisa Geografskog glasnika (1985.-1989.) i multidisciplinarnog znanstvenog časopisa Podravina (od 2002. do danas), te kroz uređivanje brojnih knjiga i zbornika itd.

Za svoj rad je nagrađivan od matične struke (nagrada za znanost Geografskog društva u Zadru – 2006.), dobivao je i nagrade na lokalnom nivou (Virovitica, Koprivnica, Donja

Dubrava), regionalnom nivou (nagrada za životno djelo Koprivničko-križevačke županije - 2005.), državnom nivou (Red Danice hrvatske s likom Ruđera Boškovića - 2002., državna nagrada za popularizaciju znanosti - 2003., nagrada HAZU „Josip Juraj Strossmayer“ – 2003.) te na međunarodnom nivou (u Budimpešti je proglašen vitezom univerzalne kulture – 2011.). Kao jedno od javnih priznanja za njegov sveukupni rad valja istaknuti izbor za člana suradnika Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (2006.).

Treba istaknuti i važnu ulogu prof. dr. Dragutina Feletara u popularizaciji geografije i povijesti, prvenstveno kroz nakladništvo (1994. pokrenuo časopis za popularizaciju geografije i povijesti „Hrvatski zemljopis - 2002. preimenovan u „Meridijani“, a kojemu je do danas glavni urednik), stručni rad (brojni članci i više desetaka knjiga), predavanja (više stotina) i rad na udžbenicima (urednik serije udžbenika za osnovnu i srednje škole, autor dvadesetak geografskih udžbenika i priručnika). Osim u geografiji, dao je doprinos gospodarskoj povijesti, kulturnoj povijesti, a bavio se i literarnim radom. Obnašao je i istaknute javne dužnosti (od članstva u saborskom odboru do predsjednika gradskog vijeća u Koprivnici), a bio je obnovitelj Matice hrvatske u Koprivnici (1990.), veliki meštar Družbe Braća hrvatskoga zmaja (2006.-2011.) itd. Kao što se može vidjeti, mnogo je toga profesor Feletar radio (i napravio) za druge, nesebično pomažući i stvarajući. O njemu samome najbolje govore djela koja je stvorio i nadamo se da će ih u godinama koje dolaze biti još puno.

Uz 70. rođendan želim profesoru Feletaru dobro zdravlje i mnogo godina plodonosnog rada s puno ostvarenja u daljnjem životu. Koliko mi je poznato, planova ima napretek i vjerujem kako će ih veći dio ubrzo ostvariti, zapravo sam siguran u to jer sam se nebrojeno puta uvjerio u njegovu neiscrpnju energiju, optimizam i znanje.

HRVOJE PETRIĆ

70-godišnjica života

prof. dr. sc. **Adolf Malić**

Prof. Malića prvi puta upoznao sam još kao dječak u rodnom Međimurju na jednom obiteljskom druženju, a u pamćenje mi se urezala njegova pojavnost kao gorostasnog, crnog, velikog čovjeka. Tokom života, upoznajući Adolfov rad i djela, spoznao sam zapravo pravu veličinu i onu toplu ljudsku širinu ovog intrigantnog čovjeka. Danas, kao njegov asistent, zapravo nisam suštinski promijenio trideset godina staro mišljenje, jer ga i dalje percipiram kao velikog čovjeka u punom smislu te riječi. Na početku studija na geografiji započela je i moja prva suradnja s prof. Malićem na udžbeniku kolegija Prometna geografija pod naslovom Geoprometna obilježja svijeta (1998.). Tada nisam ni slutio da ću jednog dana biti asistent prof.

Malića te da će nas ta knjiga toliko povezati. Knjige i raznorazni projekti koji su uslijedili samo su produbili naš odnos, ali ono što je dominiralo (i što ću zauvijek pamtit) je njegova nesebičnost, ljudskost i prijateljstvo na svakom koraku, u svakoj riječi. Znakovito je da ove 2011. godine 70-ti rođendan slave dvojica geografa i velika prijatelja, meni tako važne osobe. Uz oca, prof. Malić je zasigurno popunio još jedno dodatno mjesto kao životni mentor.

Do statusa redovitog sveučilišnog profesora u trajnom zvanju trnovit je put, a vrlo su rijetki oni koji ga ponove dva puta. Prof. Malić je status redovitog profesora prvi puta stekao 2. ožujka 1999. godine u polju geoznanosti, prirodnog znanstveno-nastavnog područja, a izborom od 30. lipnja 2006. i po drugi puta u polju tehnologija prometa i transport, tehničkog znanstveno-nastavnog područja. Oba su zvanja potvrđena s trajnom diplomom od strane Senata Sveučilišta u Zagrebu. I danas u šali počesto kaže da ga kao Bosanca nisu ozbiljno shvaćali pa je morao doktorirati dva puta.

Uz šalu vezan je datum njegovog rođenja, prvi travanj 1941, iako smatram da se tada rodio itekako ozbiljan i uporan znanstvenik. Prof. Malić rođen je u Jajcu, ali je većinu života proveo u Sesvetama uz koje je izrazito vezan. Vezu s tim gradom i brojnim prijateljima iz djetinjstva održava, poput pravog sesvečanina, odlascima na poznati sesvetski sajam svakog četvrtka.

Gimnaziju je završio u Zagrebu (naselju pokraj Sesveta) 1960. godine, a studij geografije na Geografskom odsjeku na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu 1965. godine. Na istom je fakultetu magistrirao 1970. godine na temi „Funkcionalna

tipologija seoskih naselja zagrebačke regije“. Doktorirao je 1979. godine, a tema doktorske disertacije bila je „Centralne funkcije i prometne veze naselja Središnje Hrvatske“. Godine 1996. obranio je na Fakultetu prometnih znanosti i drugu disertaciju pod naslovom „Prijevozna potražnja u međumjesnom cestovnom putničkom linijskom prometu“ i stekao znanje doktora tehničkih znanosti, polje Tehnologija prometa i transport. Zaista se rijetko koji znanstvenik time može pohvaliti.

Godine 1966. zaposlio se na Agrarnom institutu u Zagrebu, a 1971. prešao je na Višu školu za cestovni saobraćaj. Od 1980. zaposlen je u zvanju asistenta na Zavodu za geografiju i prostorno uređenje Geografskog odsjeka PMF-a Sveučilišta u Zagrebu s pola radnog vremena i drugom polovicom radnog vremena na Fakultetu prometnih znanosti. Od 1. srpnja 1996. godine radi samo na FPZ-u s punim radnim vremenom. Kada zbrojimo samo godine rada na Fakultetu prometnih znanosti zaključno s 2011.-om godinom, dolazimo do ukupno „okruglih“ 40 godina rada. To znači predavati 40 upisanih generacija tisućama studenata. Nekoliko stotina sretnika je diplomiralo pod mentorstvom prof. Malića, a tridesetak poslijediplomanata i doktoranata može se pohvaliti da su za voditelja imali „velikog čovjeka“.

Njegov velik znanstveni opus teško je sumirati i pobrojati, tim više što je objavljivao radove iz više područja. Objavio je 80-ak znanstvenih i 30-ak stručnih radova iz polja Geografije i Tehnologije prometa i transporta, te radio na više od 20 znanstvenih projekata. Sudjelovao je na preko 50 domaćih i međunarodnih znanstvenih i stručnih skupova. Izradio je kao autor i koautor više udžbenika, publikacija, skripti i knjiga, i to ponajviše s prijateljima s geografije: D. Feletarom, I. Crkvenčićem, J. Riđanovićem, Z. Stiperskim, zatim A. Topolinikom, D. Božičevićem, D. Badanjkom i drugima.

Uz nastavni rad prof. Malića vežu se brojni kolegiji koje je osmislio, izradio im program i uveo u studij prometa. Još na Višoj školi za cestovni saobraćaj vodio je kolegij „Prometna geografija“ koji je vremenom postao i njegov znanstveni zaštitni znak. Na geografskom odsjeku PMF-a predavao je na dodiplomskom studiju kolegije „Agrarna geografija“ i „Teorijske osnove socijalne geografije“, a na poslijediplomskom studiju kolegij „Agrarni prostori i prostorno uređenje“. Na Fakultetu prometnih znanosti predaje na dodiplomskom studiju kolegije „Prometna geografija“ i donedavno „Prometna strategija Hrvatske i svjetski prometni tokovi“, te novopečeni kolegij „Prometni koridori i terminali“. Na poslijediplomskom studiju predavao je kolegije „Strategija razvitka prometa u Hrvatskoj“, odnosno „Strategijsko planiranje prometa“ i „Geoprometna analiza svjetskih prometnih tokova“. Organizator je i voditelj Centra prometnog studija Split u okviru Fakulteta prometnih znanosti (1996.), a predavao je na studiju prometa u Šibeniku, Gospiću, te na studiju geografije na Filozofskom fakultetu u Zadru, Filozofskom fakultetu u Ljubljani, Pedagoškom fakultetu u Ostravi i drugdje.

Šireći tadašnje znanstvene spoznaje bio je na brojnim inozemnim specijalističkim studijskim boravcima na Geografskom institutu Technische Hochschule u Münchenu (1968.), na ekonomsko-geografskom institutu Sveučilišta u Münchenu (1978.) i na Zavodu za regionalnu geografiju Sveučilišta Eötvös Lorand u Budimpešti (1989.). Vodio je nekoliko znan-

stvenih projekata u Agrarnom institutu i Institutu prometa i veza u Zagrebu, a bio je i na čelu opsežnog znanstvenog projekta „Povezivanje prometnih sustava Republike Hrvatske i Federacije Bosne i Hercegovine“. Recenzent je niza znanstvenih članaka u časopisima i zbornicima sa savjetovanja te je recenzent nekoliko stranih znanstvenih projekata. Recenzent je više znanstvenih priloga u časopisima Acta Geographica Croatica, Geografski glasnik i ICTS. Bio je zamjenik glavnog urednika časopisa Suvremeni promet (1978-1980), glavni urednik časopisa Acta Geographica Croatica (1994-1995), te glavni urednik časopisa Promet – Traffic-Traffico koji izlazi u Zagrebu, Portorožu i Trstu.

Bio je također i član uredništva Geografskog glasnika, Zbornika radova znanstvenog skupa „Revalorizacija geoprometnog položaja Hrvatske i Bosne i Hercegovine u interesu obiju država“, Zbornika radova Naučnog skupa „Mjesto i uloga Bosne i Hercegovine i Hrvatske u europskim transportnim i komunikacijskim koridorima“ te član Radnog odbora znanstvenog skupa „Hrvatska nova europska država“ i Znanstvenog odbora „I. hrvatskog geografskog kongresa“.

Prof. Malić član je Znanstvenog savjeta za promet HAZU, Hrvatskog geografskog društva, Hrvatskog sociološkog društva, Hrvatskog društva prometnih inženjera, Hrvatskog znanstvenog društva za promet, te drugih znanstvenih i strukovnih udruga. Od 15. ožujka 2008. ponosno nosi i titulu punopravnog člana Družbe Braća hrvatskoga zmaja.

Za kraj treba istaknuti iznimno važnu ulogu prof. Malića u očuvanju, popularizaciji i svojevrsnom „brandiranju“ geografije unutar Fakulteta prometnih znanosti čineći čvrsti most između tehničkih znanosti i geoznanosti. Upravo takva bogata i isprepletena znanstvena povijest i može učiniti znanost bogatijom i u punom smislu interdisciplinarnom.

Za 70. rođendan želim svom (životnom) mentoru, velikom profesoru Maliću dobro zdravlje i još mnogo godina plodonosnog rada. U prvom redu pod tim mislim na naš zajednički projekt – novo i dopunjeno izdanje knjige „Geoprometna obilježja svijeta“ (s dodatkom vezanim za Hrvatsku) koja će samo nastaviti dobro uhodan put prometne geografije na Fakultetu prometnih znanosti, ali i sva ona ugodna neformalna druženja bez kojih bi (znanstveni) život bio suhoparan i isprazan. Stoga Vam profesore Maliću želim i da još više uživete u svoje tri strasti: lovu, vinogradu i moru ponajviše s obitelji, kćerima, prijateljima, te da Vas nikada ne ostave optimizam, humor, ljudskost i malo bosanske tvrdoglavosti koja Vas je i oblikovala u velikog čovjeka. Sretan Vam sedamdeseti rođendan!

PETAR FELETAR

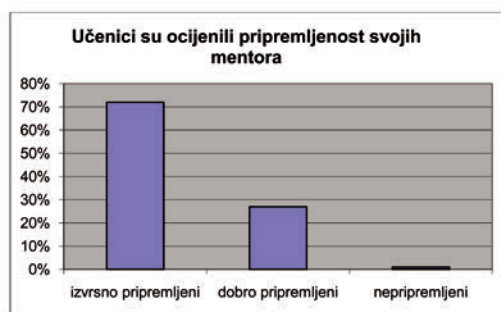
ERRATA CORRIGE

Geografski horizont 1/2011

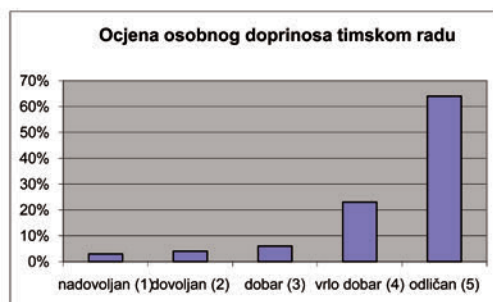
ELIZABETA TREPOTEC MARIĆ, KREŠIMIR ŠADEK: Učenici uče učenike

- Na str. 68. i str. 69. trebaju biti sljedeće slike.

Sl. 9.

Sl. 10.

Sl. 11.

Ispričavamo se čitateljima i autorima.

Uredništvo

UPUTE SURADNICIMA

Geografski horizont objavljuje stručne radove iz geografije i srodnih znanstvenih područja kao i interdisciplinarnе radove. Časopis izlazi dva puta godišnje. Uredništvo prima rukopise tijekom cijele godine. U pravilu se objavljuju radovi na hrvatskom jeziku. Rukopis treba oblikovati prema izgledu objavljenih članaka u Geografskom horizontu. Članak treba napisati u najkraćem obliku što ga jasnoća izlaganja dopušta. Tekst treba biti jasan, sažet i gramatički ispravan. Uz tekst članka prilaže se i sažetak (nekoliko rečenica). Svi radovi podliježu stručnoj recenziji.

Opseg rukopisa članka – računajući bilješke, literaturu, tablice, grafičke priloge – ne smije prelaziti 28 800 znakova (16 str.), od kojih na svakoj stranici 1 800 slovnih mjesta (30 redaka sa 60 slovnih mjesta u retku pri čemu se računaju i razmaci među rječima). Radovi se šalju u dva isprintana primjerka A4 formata i CD-u (program MS Word, font Times New Roman 12).

Grafičke priloge (grafikone, fotografije, tablice itd.) s numeracijom valja prirediti kao posebni dokument prema standardnim načinima računalne izrade i prilagoditi širinu grafičkog priloga na 70 mm ili 140 mm u JPEG ili TIFF formatu minimalne rezolucije od 300 dpi. Grafički prilozi ne stavljaju se u tekst članka, već predviđeno mjesto za grafički prilog treba označiti rednim brojem i naslovom u izdvojenom retku. Ispod grafičkog priloga navodi se skraćenica „Sl.“, redni broj priloga prema redoslijedu u radu, te kratak, ali informativan naslov. Isto vrijedi i za tablice: u izdvojenom retku navesti redni broj, naslov i izvor tablice. Iznad tablice navodi se skraćenica „Tab.“, redni broj tablice prema redoslijedu u radu, te kratak, ali informativan naslov. Ispod tablice navodi se izvor. U slučaju preuzimanja priloga iz drugog izvora autori su sami dužni osigurati dopuštenje. Primaju se rukopisi pripremljeni sukladno uputama suradnicima Geografskog horizonta.

Literatura se citira prema harvardskom sustavu. Korištena literatura citira se unutar teksta tako da se u zagradi navede prezime autora i godina izdanja; na primjer: (Stražičić, 1993) te broj stranice ukoliko se radi o citatu (Stražičić, 1993, 37). Ako rad ima dva autora, treba navesti oba, na primjer: (Turk i Mirković, 1993). U slučaju zajedničkog rada trojice ili više autora, u tekstu se navodi prezime prvog autora i skraćenica „i dr.“ za druge autore, na primjer: (Graham i dr., 2000). Ukoliko se citira više članaka jednog autora iz iste godine izdanja, tada se uz godinu navode i slova po abecednom redu (npr. 2000a, 2000b itd.). Kada se navodi više radova u kontinuitetu koristi se „;“ (Friganović, 1991; Nejašmić i Bašić, 2005). Sve reference u tekstu navode se kao i prvi put, odnosno ne koriste se oblici poput „ibid.“, „op. cit.“ i slično. Na kraju teksta prilaže se popis literature (bibliografija) poredan prema abecednom redu prezimena autora i kronološkim redom za radove istog autora. Ovdje se navode svi autori pojedine reference. U slučaju zajedničkog rada više autora, u popisu literature se ne koristi oblik „i suradnici“, nego se navode svi autori. Za mrežno dostupne radove potrebno je, nakon dostupnih osnovnih referenci (naslova, autora itd.), navesti izvor (<http://>) i datum učitavanja. Naziv knjige, zbornika, časopisa i publikacija piše se u *kurzivu*.

Uredništvo, glavni i tehnički urednik pridržavaju uobičajeno pravo na sitnije izmjene teksta, tablica i način grafičke prezentacije, ali da to bitno ne utječe na sadržaj i smisao članka. Uz članak, autori su dužni dostaviti podatke o zvanju i kontakt adresu (ustanovu zaposlenja s adresom ili kućnu adresu; adresu elektroničke pošte).

UPUTE ZA CITIRANJE:**LITERATURA:****članak u časopisu:**

HENKEL, R., 2005: Geography of Religion – Rediscovering a Subdiscipline, *Hrvatski geografski glasnik* 67 (1), 5-25. (Broj 67 označava godište (volumen) časopisa; (1) broj sveska unutar godišta, a 5-25 paginaciju rada u svesku.)

LOZIĆ, S., FUERST-BJELIŠ, B., PERICA, D., 2006: Quantitative-geomorphological and Environmental-historical Impact on the Ecological Soil Depth; Northwestern Croatia, *Hrvatski geografski glasnik* 68 (1), 7-25.

članak u zborniku radova:

STRAŽIČIĆ, N., 1996: Hrvatska – pomorska zemlja, u: *I. hrvatski geografski kongres: geografija u funkciji razvoja Hrvatske: zbornik radova* (ur. PEPEONIK, Z.), Zagreb, 12. i 13. listopada 1995., Hrvatsko geografsko društvo, Zagreb, 102-114.

poglavlje u knjizi:

KLEMENČIĆ, M., 1996: Promjene upravno-teritorijalnog ustroja Hrvatske 1918-1992, u: *Hrvatske županije kroz stoljeća* (ur. MIROŠEVIĆ, F.), Školska knjiga, Zagreb, 123-148.

knjiga:

STRAŽIČIĆ, N., 1996: *Pomorska geografija svijeta: (regionalna pomorska geografija svijeta)*, Školska knjiga, Zagreb.

GRAHAM, B., ASHWORTH, G. J., TUNBRIDGE, J. E., 2000: *A Geography of Heritage: Power, Culture & Economy*, Arnold, London.

članak na internet stranici:

FARIČIĆ, J., Postoji li danas Dalmacija?, http://www.geografija.hr/novosti.asp?id_novosti=202&id_projekta=0 (29.02.2004.)

IZVORI:**publikacije:**

Popis stanovništva, kućanstava i stanova 31. ožujka 2001.: stanovništvo prema spolu i starosti, po naseljima, Statistička izvješća 1167, DZS, Zagreb, 2003.

internet stranica:

Matisse's Glossary of Internet Terms, 1994 – 2008, <http://www.matisse.net/files/glossary.html> (28.10.2009.)

U posebnim, stalnim i povremenim rubrikama časopis objavljuje i druge priloge od znanstvenog i stručnog interesa: eseje, osvrtne, recenzije, prikaze, bilješke o znanstvenim i stručnim skupovima itd. opsega do 9 000 znakova (5 str.). Takvi prilozi potpisuju se na kraju.

Molimo autore da u roku od dva tjedna nakon izlaska časopisa iz tiska dostave Uredništvu časopisa bitnije tiskarske greške prema načinu objavljivanja (stranica, stupac, redak, stoji, treba) koje su se potkrale kako bi se objavile ispravke u sljedećem broju.

UREDNIŠTVO

RUKOPISI SE UPUĆUJU NA ADRESU:

HRVATSKO GEOGRAFSKO DRUŠTVO, GEOGRAFSKI HORIZONT, GLAVNI UREDNIK,
Marulićev trg 19, p.p. 595, 10000 Zagreb, Hrvatska,
tel. (01) 48 95 402, tel./faks. (01) 48 95 451, e-mail: hgd@geog.pmf.hr

G E O G R A F S K I
HORIZONT

Želite li odsada redovito primati časopis GEOGRAFSKI HORIZONT (označite križićem kućicu)
pošaljite sljedeće podatke na adresu HGD-a:

Hrvatsko geografsko društvo, Geografski horizont,
Marulićev trg 19, p.p. 595, 10000 Zagreb, Hrvatska,
tel. (01) 48 95 402, tel./faks. (01) 48 95 451,

ili na

e-mail: **hgd@geog.pmf.hr**

Kupac

Ulica i kućni broj

Broj pošte i mjesto

Matični broj

/ Datum / Potpis / Pečat (za institucije) / :

Ukoliko želite naručiti i/ili **pojedine stare brojeve Geografskog horizonta** (označite križićem kućicu)
popunite priloženu tablicu. **Bibliografija je dostupna na portalu www.geografija.hr.**

Naručujem sljedeće **stare brojeve** *Geografskog horizonta*:

Broj/godište	Količina